

Zpráva

o činnosti Vědeckého výboru veterinárního v roce 2003

Vědecký výbor veterinární (dále jen Výbor) byl ustaven při Výzkumném ústavu veterinárního lékařství v souladu s usnesením vlády č. 1320/2001 ke „Strategii zajištění bezpečnosti (nezávadnosti) potravin v ČR“ v červenci 2002. Dodatkem ke zřizovací listině byla činnost Výboru zařazena k hlavním činnostem Výzkumného ústavu veterinárního lékařství (č.j. 30285/03-3020).

V roce 2003 pokračovala činnost Výboru podle schváleného plánu činnosti, ke kterému nebyly ze strany nadřízeného orgánu připomínky. Pracovní zaměření jak členů Výboru, tak externích odborníků, kteří byli přizváni k plnění definovaných úkolů, se soustředila na zpracování studií zaměřených na zdraví zvířat, pohodu zvířat, zoonózy, hygienu provozu, nezávadnost živočišných produktů, tzn. na témata navazující na zadání vládního usnesení.

Výbor pracoval ve stejném složení jako v předcházejícím roce:

MVDr. Pavel Alexa, CSc., doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc., RNDr. Miroslav Machala, CSc., MVDr. Ivan Pšikal, CSc., MVDr. Eva Renčová, MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. z Výzkumného ústavu veterinárního lékařství, Hudcova 70, 621 32 Brno, prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc., prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc., doc. MVDr. Vladimír Večerek, CSc. z Veterinární a farmaceutické univerzity, Palackého 1-3, 612 42 Brno,

MVDr. Věra Billová z Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, Hudcova 56a, 621 00 Brno,

MVDr. Josef Brychta ze Státního veterinárního ústavu Jihlava, Rantířovská 93, 586 05 Jihlava,

MVDr. Václav Jordán ze Společnosti Agris s.r.o. Medlov, Medlov 175, 664 66 Němčičky u Židlochovic.

V roce 2003 proběhlo pět řádných zasedání Výboru, a to IV. zasedání 22. ledna 2003, V. zasedání 18. března 2003, VI. zasedání 10. června 2003, VII. zasedání 30. října 2003, VIII. zasedání 9. prosince 2003 a jedno mimořádné zasedání 29. května 2003.

Zápisy z jednotlivých zasedání byly zaslány Ing. E. Černé, Ing. S. Hrabětové, resp. doc. Ing. L. Babičkovi, CSc. na MZe ČR.

1. Procedurální manuál Výboru.

Na základě pokynu č. I/VV/2003 ředitele odboru 8030 MZe ČR byl společně s dalšími vědeckými výbory v rámci MZe zpracován text procedurálního manuálu Výboru a předán členům Výboru. Procedurální manuál má přispět k efektivnější činnosti výborů, k jednotným postupům a komunikaci mezi výbory.

2. Odborná činnost Výboru

Odborná činnost Výboru byla v roce 2003 soustředěna na zpracování a projednání jedenácti studií zaměřených do oblastí týkajících se mikrobiálních původců onemocnění, reziduí zakázaných a neschválených látek, falšování potravin, legislativy a informací.

Šlo o následující studie:

Výskyt mikrobiálních původců onemocnění z potravin živočišného původu

Garanti: prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno), MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno)

Studie poskytuje přehled o legislativním rámci studovaného tématu jak v EU tak v ČR a přináší řadu přístupových adres do informačních systémů EU a WHO. Soustřeďuje a analyzuje výsledky vyšetření surovin a potravin živočišného původu za léta 1999 až 2002 provedené kontrolními orgány (SVS, SZPI a orgány veřejného zdraví). Nejčastěji izolovanými patogeny byly salmonely, *Staphylococcus aureus*, *Listeria monocytogenes*. Navzdory nízké četnosti nálezů *Campylobacter* spp. v potravinách dochází k nárůstu kampylobakterióz u lidí. Ke zvýšené kontaminaci potravin dochází především při manipulaci v distribuci a obchodní síti. Lze vyzorovat klesající trend pozitivních nálezů.

Výbor doporučuje v rámci aktivit kontrolních orgánů sjednotit legislativní vymezení mikrobiologických kritérií při posuzování potravin a surovin živočišného původu a tomu přizpůsobit evidenční data o výskytu infekčních onemocnění lidí z potravin.

Studie byla schválena.

Výskyt shigatoxigenních *Escherichia coli* z hlediska rizika kontaminace potravního řetězce

Garant: MVDr. Pavel Alexa, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno)

Kontaminace potravního řetězce shigatoxigenními *Escherichia coli* v našich podmínkách je potenciálně reálná. Ve srovnání s početnými epidemiologickými studiiemi v zahraničí jsou výsledky v ČR sporé.

Výbor konstatuje, že práce dává podnět k uskutečnění podstatně rozsáhlejší studie, která by přispěla k reálnému zhodnocení situace v ČR a považuje za vhodné věnovat problému pozornost ve výzkumné základně.

Studie byla schválena.

Sledování nálezové situace v oblasti chovu potravních zvířat ve vztahu k získávání surovin a potravin živočišného původu

Garant: prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno)

Oponent: MVDr. Ivan Pšikal, CSc. (VÚVeL Brno)

Studie věnuje pozornost nálezům zvířat, které mohou ohrozit bezpečnost potravin a následně zdraví člověka. Sledované nákazy zvířat se v podmínkách ČR nevyskytují nebo jen v míře, která bezpečnost potravin výrazným způsobem neovlivňuje. Studie zahrnuje pětileté období (1999-2003).

Studie byla schválena.

Přítomnost zakázaných nebo neschválených komponent v potravinách živočišného původu

Garant: MVDr. Josef Brychta (SVÚ Jihlava)

Oponent: doc. MVDr. Iva Steinhauserová, CSc. (VFU Brno)

Problematika falšování je negativním jevem, který dopadá na spotřebitele finančně, ale nedá se vyloučit i negativní ovlivnění zdravotního stavu.

Studie upozorňuje na rizika falšování potravin živočišného původu a na cesty, které je mohou snížit a vytyčuje nápravná opatření pro ochranu českého trhu.

Studie byla schválena.

Monitoring dovážených rybích mouček a krmných směsí z hlediska přítomnosti zakázaných komponent v rámci prevence BSE

Garant: MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)

Oponent: MVDr. Radomír Belza (SVS ČR)

Studie shrnuje výsledky vyšetření vzorků dovážených rybích mouček z hlediska přítomnosti nežádoucích příměsí masokostní moučky. Ve všech 50 vyšetřených vzorcích nebyla prokázána přítomnost bovinní DNA.

Výbor doporučuje, aby vzorky rybích mouček byly paralelně, po delší časové období, vyšetřovány metodou mikroskopickou a metodou PCR. Následně zvážit zařazení metody do systému kontroly krmiv v ČR.

Studie byla schválena.

Problematika nadbytku jodu v potravinách

Garanti: prof. MVDr. Jaroslav Kursa, DrSc. (JU České Budějovice), doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: RNDr. Ivana Borkovcová (SZÚ Brno)

V uplynulé dekádě byla celosvětově, pod záštitou WHO, věnována mimořádná pozornost zajištění potřeby jodu v humánní populaci. Předložená studie dokládá pozitivní trend zjištěný v živočišných produktech - mléce a vejcích.

Vzhledem k výskytu hladin jodu v mléce nad tolerovanou hranici asi v pětině chovů, doporučuje se zajistit systematické sledování hladin jodu v mléce v celostátním programu.

Výbor doporučuje informovat o výsledcích studie Jodovou komisí MZ.

Studie byla schválena.

Bezpečnost potravin živočišného původu a její interpretace z pohledu veterinární medicíny

Garanti: doc. MVDr. Vladimír Večerek, CSc. (VFU Brno), doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: MVDr. Antonín Kozák, Ph.D. (MVS Praha)

Při uplatňování legislativy EU k nám byl zaveden nový pojem bezpečnost potravin. Jeho obsah zatím nebyl u nás definován. Předložená studie shrnuje legislativní podklady vztahující se k této záležitosti a definuje obsah pojmu.

Výbor doporučuje využití v legislativě ČR.

Studie byla schválena.

Paratuberkulóza skotu možné riziko pro bezpečnost potravin

Garanti: doc. MVDr. Ivo Pavlík, CSc. (VÚVeL Brno), prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno)

Studie upozorňuje, v souladu s poznatky ze zahraničí, na možnou přítomnost kultivovatelných mykobaktérií v pasteurizovaném mléce a v sýrech na trhu v České republice. Podle publikovaných názorů je Crohnova choroba lidí autoimunitní onemocnění. Proto je velké riziko, že se na jejím vzniku mohou podílet i devitalizované mykobaktérie. Zvláště rizikovými skupinami jsou malé děti a lidé, geneticky disponovaní k této chorobě.

Výbor upozorňuje na rizikové skupiny populace, především dětí, kterým by měly být nabízeny mléčné produkty a hovězí maso po výstupní kontrole.

Studie byla schválena.

Vytváření a využívání databáze informací o bezpečnosti potravin

Garant: prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: MVDr. Mirko Treu, CSc. (VFU Brno)

Bezpečnost potravin a krmiv se stala nedílnou součástí sítě Centaur a zdrojem informací pro odbornou veřejnost.

Výbor navrhuje, aby se síť Centaur stala součástí informačního systému ÚZPI pro bezpečnost potravin.

Studie byla schválena.

Výskyt cizorodých látek v surovinách a potravinách živočišného původu: Monitorování látek dioxinového typu

Garant: RNDr. Miroslav Machala, CSc. (VÚVeL Brno)

Oponent: prof. RNDr. Ivan Holoubek, CSc. (MU Brno)

Studie analyzuje současný systém monitorování chemických kontaminantů s dioxinovou aktivitou. Byla provedena pilotní studie biologického stanovení celkové dioxinové aktivity ve vzorcích kafilerního tuku a ve svalovině kaprů. Byla nalezena dobrá shoda mezi chemickými a biologickými daty. In vitro test představuje vhodnou metodu prvního záchytu vzorků s obsahem látek dioxinového typu.

Výbor doporučuje přehodnotit systém monitorování POPs, které nejsou rutinně monitorovány, především látek dioxinového typu, sledovat koncentrace PAH a jejich deriváty v rizikových komoditách (živočišné potraviny mořského původu, uzenářské výrobky) a zavedení alternativních screeningových bioanalýz.

Studie byla schválena.

Sledování reziduí veterinárních léčiv a zakázaných látek v chovu hospodářských zvířat Testace reziduí 17-β estradiolu u cílových zvířat

Garanti: MVDr. Věra Billová (ÚSKVBL Brno), doc. MVDr. Alfred Hera, CSc. (ÚSKVBL Brno)

Oponent: prof. MVDr. Augustin Buš, CSc. (VFU Brno)

Studie je věnována testaci reziduí 17-β estradiolu u cílových zvířat. Studie reaguje na aktuální požadavky EU v této oblasti.

Výbor doporučuje uplatnění 15 denní ochranné lhůty pro maso cílových zvířat.

Studie byla schválena.

Uvedené studie prošly náročným oponentním projednáním a byly předány Odboru bezpečnosti potravin MZe. Z řady studií jsou podány návrhy na jejich uplatnění v legislativě, podněty v oblasti monitoringu a výzkumu. Po vyjádření ředitele Odboru bezpečnosti potravin MZe bude rozhodnuto o zveřejnění dílčích výsledků studií.

3. Zpracování stanovisek

Výbor v roce 2003 zpracoval a přijal tato stanoviska:

- a) stanovisko Výboru k zákazu zkrmování zpracovaných živočišných proteinů monogastrům,
- b) stanovisko k možnosti použití rostlinných odpadních tuků po fritování ve výživě zvířat,
- c) stanovisko k použití klostridiálního bakteriofágu jako součásti konzervačního přípravku pro silážování,
- d) stanovisko k dopisu firmy NOACK ČR, s.r.o. týkající se uplatňování zákona č. 281/2002 Sb., z hlediska možnosti zmírnění jeho dopadů na průkaz kontaminace krmiv a potravin, dopis doc. Babičky ze dne 21. listopadu 2003.

Byly zpracovány připomínky k projektům, které předložil ÚZPI Praha týkající se Informačního centra systému bezpečnosti potravin, Společného zemědělského registru, Integrovaného monitoringu cizorodých látek v potravinovém řetězci a Komoditního číselníku.

3. Publikační činnost

Informace odborné veřejnosti o ustavení Vědeckého výboru veterinárního pro bezpečnost potravin byla zajištěna otištěním článku v odborném časopisu Veterinářství autorů Herzig, I., Toman, M. (2003): Ustavení veterinárního vědeckého výboru pro bezpečnost potravin. Veterinářství, 2: 72.

Základní informace o zřízení a činnosti Výboru jsou uvedeny na www stránkách Výzkumného ústavu veterinárního lékařství. Připravuje se anglická verze a bude připravena samostatná stránka Výboru (leden 2004).

4. Účast na jednáních

Účast na 5. (13. května 2003) a 6. (21. října 2003) zasedání Koordinační skupiny bezpečnosti potravin předseda Výboru.

Jednání na Ministerstvu zemědělství s doc. Ing. Babičkou a Ing. Hrabětovou (20. listopadu 2003) předseda Výboru.

5. Účast na konferencích

Účast prof. MVDr. Jindry Lukášové, CSc. na konferenci „Food Safety and Quality IAAIS Nitra“ konané ve dnech 24. - 27. 3. 2003 v Nitře.

6. Společná zasedání předsedů vědeckých výborů

Na jednání předsedů vědeckých výborů, které proběhlo na MZe 25. února 2003 bylo rozhodnuto zajistit koordinaci činnosti vědeckých výborů společnými zasedáními předsedů jednotlivých výborů doc. Ing. V. Skřivanové, doc. MVDr. J. Rupricha, CSc., Ing. V. Stejskala, Ph.D. a doc. MVDr. I. Herziga, CSc., který byl pověřen funkcí svolavatele. Společná zasedání proběhla 25. února, 29. dubna, 30. září a 20. listopadu 2003. Zápisy z jednání předsedů byly zaslány Ing. Hrabětové.

Funkcí svolavatele předsedů vědeckých výborů na rok 2004 byl pověřen Ing. V. Stejskal, Ph.D.

7. Čerpání financí

Věcné výdaje (knihy, časopisy, učební pomůcky, software, služby výpočetní techniky, drobný hmotný majetek, kancelářský materiál interní reprografie, všeobecný materiál, náklady na reprezentaci, interní doprava, cestovné, ostatní služby) 771 915 Kč

Režie ústavu 400 000 Kč

Mzdy a OON 548 967 Kč

Sociální dávky 70 288 Kč

Do mzdového limitu ústavu převedeno 250 000 Kč

Celkem 2 041 170 Kč

8. Plán práce na rok 2004

Návrhy studií Vědeckého výboru veterinárního projednané a schválené 15. 1. 2004:

Bezpečnost krmiv a její interpretace z pohledu veterinární medicíny

Garanti: doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc. (VÚVeL Brno), doc. MVDr. Vladimír Večerek, CSc. (VFU Brno)

Opodstatnění studie:

Potřeba interpretace pojmu „bezpečnost krmiv“ vychází ze skutečnosti, že současná odborná veřejnost se nově setkává s tímto pojmem v návaznosti na uplatňování předpisů EU. V našich podmínkách jsou tradičně používány pojmy jiné (např. zdravotní a hygienická nezávadnost). Legislativa týkající se krmiv pojmy nevysvětluje a používá je vedle sebe. Považujeme za vhodné pokusit se o vědecky zdůvodněné objasnění pojmu.

Základní cíle:

Definovat pojmy bezpečnost krmiv, zdravotní a hygienická nezávadnost, příp. další a doporučit k širší diskusi a uplatnit v legislativních procesech. Návrh zveřejnit v odborném tisku.

Prověření přítomnosti zakázané bovinní centrální nervové tkáně (CNS) v masných výrobcích v tržní síti České republiky

Garant: MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)

Opodstatnění studie:

Vzhledem k tomu, že v Evropě i u nás se objevují stále nové případy BSE a vzhledem k existenci nové varianty v CJD (lidská forma) je nutné kontrolovat zákaz přidávání specifikovaného rizikového materiálu do masných výrobků a snížit tak riziko možné nákazy na minimum. Jednalo by se o průzkum komodity masných výrobků v tržní síti České republiky z hlediska přítomnosti bovinní centrální nervové tkáně (CNS). Celkem by bylo vyšetřeno cca 50-100 vzorků vytypovaných masných výrobků.

Základní cíle:

Cílem práce bude vyšetření 50-100 vzorků masných výrobků na přítomnost bovinní centrální nervové tkáně metodou ELISA v tržní síti ČR. Bude ověřeno dodržování zákazu přidávání CNS tkáně do masných výrobků.

Bude podpořena strategie obnovení důvěry spotřebitele v bezpečnost potravin.

Detekce centrální nervové tkáně v masných výrobcích imunohistochemickými metodami vývoj EU validovaných testů

Garanti: MVDr. Vladimír Kummer, CSc. (VÚVeL Brno), MVDr. Eva Renčová (VÚVeL Brno)

Opodstatnění studie:

Pro ochranu spotřebitelů před možným přenosem bovinní spongiformní encefalopatie (BSE) byla u nás v souladu s EU přijata v posledních letech zásadní opatření, která minimalizují možnost kontaminace potravního řetězce infekčním agens. Jedná se zejména o povinné vyšetření všech rizikových kategorií skotu, který je porážen na jatkách za účelem získávání masa pro výživu lidí, o zákaz použití specifikovaného rizikového materiálu (SRM) v potravním řetězci a o jeho definování a konečně o striktní vymezení technologie porážení a zpracování jatečných kusů tak, aby byla maximálně omezena možná kontaminace masa SRM. Přes všechna tato opatření nelze vyloučit selhání lidského faktoru v oblasti technologické kázně a možnost úmyslného zpracování SRM, především centrální nervové tkáně (CNS) do některých finálních masných výrobků. Z těchto důvodů je akcentována odbornými a řídicími orgány EU potřeba vypracování kontrolního systému s využitím specifických a senzitivních laboratorních metod vyšetření, vhodných k praktickému použití.

U nás dosud není zavedena akreditovaná, rutinní metoda k průkazu kontaminace finálních masných výrobků CNS a nejvíce je pozornost zaměřena na imunochemické metody (ELISA, Western blot). Na tomto principu byl konstruován kit Brainostic™ (ScheBo-Biotech AG), který je zatím jako jediný v zemích EU validován a prakticky využíván. Velké naděje jsou vkládány do vývoje imunohistochemických metod pro jejich citlivost, nižší náklady, praktickou dostupnost a možnost kvantifikace výsledků využitím počítačové analýzy obrazu.

Základní cíle:

Cílem studie je poskytnout aktuální přehled o situaci v zemích EU a u nás v oblasti využití imunohistochemických metod k průkazu SRM, především CNS v masných výrobcích, včetně tepelně opracovaných. Na základě dostupných informací a vlastních zkušeností s praktickou aplikací imunohistochemických metod k detekci buněčných proteinů analyzovat možnosti jejich uplatnění k průkazu centrální nervové tkáně v masných výrobcích. Posléze doporučit metodické postupy, směry a doporučení pro další výzkumnou aktivitu, která by měla ve svém finále reálné perspektivy uplatnění v diagnostice prováděné SVS ČR, případně dalšími pověřenými pracovišti.

Posouzení významu celkového počtu mikroorganismů a počtu koliformních bakterií jako indikátorů hygienické jakosti a zdravotní nezávadnosti potravin

Garanti: MVDr. Dušan Ryšánek, CSc. (VÚVeL Brno), prof. MVDr. Jindra Lukášová, CSc. (VFU Brno)

Opodstatnění studie:

V připravované směrnici COMMISSION REGULATION (EC) on microbial criteria for foodstuffs and food production (Draft SANCO/4198) se nepředpokládá použití celkového počtu mikroorganismů (dále CPM) a počtu koliformních bakterií (dále KB) jako indikátorových mikroorganismů. Současná česká legislativa (např. Vyhláška 375/2003 Sb.) indikátorové mikroorganismy zahrnuje.

Řešení se zaměří na analýzu výsledkové databáze jedné centrální laboratoře s cílem vybrat chovy dojnic s vysokými hodnotami CPM a počtu KB. V takto vybraných chovech se uskuteční odběr bazénových vzorků mléka a laboratorní stanovení výskytu bakteriálních původců onemocnění z potravin. Statisticky bude ze získaných dat zhodnocen vztah mezi hodnotami počtu indikátorových bakterií a četností výskytu původců onemocnění lidí z potravin.

Základní cíle:

Posoudit aktuální opodstatněnost zařazení indikátorových mikroorganismů do mikrobiologických požadavků na potraviny v České republice.

Sledování přítomnosti toxinů Staphylococcus aureus v mléčných výrobcích

Garant: MVDr. Josef Brychta (SVÚ Jihlava)

Opodstatnění studie:

Z odborných studií a nově přijaté legislativy EU vyplývá, že v mléčných výrobcích mohou být přítomny toxiny Staphylococcus aureus. Z hlediska bezpečnosti výrobků a výživy člověka je to velmi závažná problematika, kterou se musí zabývat kontrolní orgány SVS ČR.

Základní cíle:

1. Ověření metodiky pro stanovení toxinů.
2. Ve studii budou uvedeny výsledky vyšetření tuzemských výrobků a výrobků z dovozu.
3. Bude provedena analýza rizika.

Sledování reziduí veterinárních léčiv a zakázaných látek hormonálního původu u potravinových zvířat

Garanti: MVDr. Věra Billová (ÚSKVBL Brno), doc. MVDr. Alfred Hera, CSc. (ÚSKVBL Brno)

Opodstatnění studie:

Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv, jako součást Státní veterinární správy ČR, má plnou zodpovědnost v oblasti kontroly reziduí veterinárních léčiv a látek zakázaných pro používání u potravinových zvířat v potravinách živočišného původu.

Tato činnost je uskutečňována dle příslušných právních a správních předpisů například veterinární zákon, zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a zákon č.110/1997 Sb., o potravinách, které jsou v souladu s odpovídajícími právními předpisy ES, jako je Směrnice Rady č. 96/23/EC ze dne 29. dubna 1996 o opatřeních k monitorování některých látek a jejich reziduí v živých zvířatech a živočišných produktech.

Základní cíle:

Studie v r. 2004 bude zaměřena na problematiku zneužívání látek hormonálního původu u potravinových zvířat s ohledem na nebezpečí těchto látek plynoucí z možných reziduí v potravinách živočišného původu pro člověka jako konzumenta.

Cílem studie bude představit stav legislativy v této oblasti a uvést výsledky monitoringu zakázaných látek v zemích evropského společenství, v kandidátských zemích (do května 2004) a v ČR.

V další části studie naváže na projekt z r. 2003 stanovení reziduí 17-beta estradiolu, látky hormonálního původu, u které byla prokázána její kancerogenita, ale která je v omezených případech povolena jako léčivo u potravinových zvířat, patří však mezi zakázané látky v oblasti stimulace růstu.

Mléko jako zdroj zinku a selenu

Garanti: doc. Ing. Jan Trávníček, CSc. (JU České Budějovice), doc. MVDr. Josef Illek, DrSc. (VFU Brno)

Opodstatnění studie:

Výsledky výzkumu esenciality Zn a Se aktualizují význam jejich optimálního příjmu v potravinách. V selenopenických oblastech zlepšilo selenový profil obyvatel o 60 % obohacení MKP Se. Také v ČR jsou dysbalance Zn u zvířat a prokázaný deficit u lidí a zvířat řešeny zatím neregulovaným a nekontrolovaným doplňkovým příjmem, který není bez zdravotních rizik. Jsou popsány chronické intoxikace u osob po dietetické suplementaci selenu.

Základní cíle:

Soustředit nové poznatky o úloze Zn a Se pro zdraví a výkonnost lidí a zvířat. Získat plošný přehled o obsahu Zn a Se v kravském mléce a mléčných výrobcích pro děti v ČR. Monitorovat saturaci dojníc Zn a Se, objektivizovat efekt plošné suplementace. Podchytit rizika případného nadbytečného příjmu Zn a Se. Ověřit účelnost dalších epidemiologických studií.

Výskyt aviární influenzy ve světě, její nebezpečí pro člověka a vliv na produkci drůbežního masa

Garanti: prof. MVDr. Zdeněk Pospíšil, DrSc. (VFU Brno), doc. MVDr. Petr Lány, PhD. (VFU Brno)

Opodstatnění studie:

Stále častější zprávy o výskytu aviární influenzy (ptačí chřipky) nejen v jihovýchodní Asii, ale i v Evropě (Nizozemí, Německo, Belgie) si vyžadují, aby této problematice byla věnována pozornost i u nás. Likvidace ohnisek nákazy stála život desítky milionů drůbeže a bohužel se ukázalo, že virem, který toto onemocnění vyvolává, může ve výjimečných případech smrtelně onemocnět i člověk.

Proto je třeba shrnout dosavadní informace o naze, poukázat na zdroje a cesty šíření aj. I když se chřipková onemocnění šíří především aerogenně, může jako zdroj či rezervoár viru hrát roli i kontaminované maso, či další suroviny pocházející z infikované drůbeže. Radikální likvidace milionů kusů drůbeže může závažným způsobem ovlivnit i zásobování drůbežím masem v postiženém regionu.

Základní cíle:

Zmapovat výskyt aviární influenzy ve světě v posledních letech, zhodnotit efektivitu protinákazových opatření, vymezit nebezpečí šíření nákazy drůbežím masem jako surovinou, shrnout nejnovější poznatky o nebezpečí tohoto onemocnění pro člověka jako potencionální zoonózy a vyhodnotit dopad radikální likvidace celých populací drůbeže na zásobování drůbežím masem.

Návrh studie Vědeckého výboru veterinárního v řízení:

Paratuberkulóza skotu možné riziko pro bezpečnost potravin

Garanti: doc. MVDr. Ivo Pavlík, CSc. (VÚVeL Brno), prof. MVDr. Karel Hruška, CSc. (VÚVeL Brno)

Opodstatnění studie:

Paratuberkulóza skotu je v mnoha zemích velmi rozšířené onemocnění, které v některých fázích vede k masivnímu pomnožení *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* ve střevním traktu a jiných tkáních hostitele s následnou kontaminací mléka, masa i střevní stěny. U člověka nenachází zárodek vhodné podmínky k množení, klinické příznaky onemocnění Crohnovou chorobou jsou však velmi podobné změnám ve sliznici a stěně střeva při onemocnění paratuberkulózou. Původce paratuberkulózy stejného genotypu byl u některých pacientů, trpících Crohnovou chorobou izolován také v České republice. Tyto zárodky byly také kultivovány z mléka po pasteraci a z mléčných výrobků. Rada autorů upozorňuje proto na možnost souvislosti paratuberkulózy skotu s Crohnovou chorobou u lidí. Některé práce přinášejí informace o možném působení různých zárodků, které mají vlastnosti bakteriální mimikry, jako impulsu pro vznik autoimunitních onemocnění. Možnost podobné etiologie Crohnovy choroby je velmi pravděpodobná. Je třeba počítat s tím, že se paratuberkulóza skotu stane mimořádně závažnou zoonózou, protože přítomnost původce paratuberkulózy v potravinách a v prostředí ohrožuje vnímavé spotřebitele i po devitalizaci pasterací nebo varem. Studium paratuberkulózy a Crohnovy choroby proto podporuje řada národních i mezinárodních programů. Současné poznatky i výsledky vlastního výzkumu paratuberkulózy a mykobakterií, prováděného ve VÚVeL, mezinárodní spolupráce a pověření ústavu činností referenční laboratoře OIE pro paratuberkulózu vyvolávají povinnost analýzy tohoto rizika. Projekt bude

zaměřen na další sledování kontaminace mléka a mléčných výrobků pro děti a rozšířen o sledování kontaminace hovězích střev, používaných v potravinářském průmyslu.

Studie navazuje na provedená vyšetření IS900 (specifické DNA sekvence) v mléčné výživě pro děti, v mléce a v sýrech, při které bylo v České republice potvrzeno riziko pro spotřebitele.

Základní cíle:

Vyšetření nejméně 50 vzorků mléčných výrobků a 50 vzorků hovězích střev z dovozu. Metodika bude upravena tak, aby výsledky umožňovaly semikvantitativní hodnocení.

Vyjádření:

Výbor nedoporučil původní předložený návrh studie k řešení z následujících důvodů: Problematika kontaminace mléčných výrobků *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* byla předmětem studie předložené v loňském roce. Vyšetření hovězích střev pokládal Výbor za bezpředmětné, jelikož jsou střeva skotu jakéhokoli věku považována na základě Vyhlášky č. 295/2003 za specifikovaný rizikový materiál a nelze je použít.

Vzhledem k zjištěné skutečnosti, že hovězí střeva mohou být dovážena a Vyhláška č. 295/2003 se na střeva z dovozu nevztahuje bude návrh studie opětovně projednán na dalším zasedání Výboru 15. 4. 2004.

Zprávu předkládá: předseda Vědeckého výboru veterinárního doc. MVDr. Ivan Herzig, CSc.

Výroční zpráva byla projednána a schválena na zasedání Výboru dne 15. ledna 2004.